

TARTU II GÜMNAASIUMI,
TARTU II PROGÜMNAASIIUMI JA TARTU II REAALKOOLI HÄÄLEKANDJA

Nr. 4/5.

22. veebruaril 1939.

XI aastakäik.

Väljaandja: Tartu II Gümnaasium. Pea- ja vastutav toimetaja K. Raud, abi A. Raielo. Tegevtoimetaja: L. Pullerits. Toimetuse liikmed: H. Imelik, T. Kudeviita, L. Laursoo, A. Mägi, H. Parmson. Kunstiline nõuandja: J. Hirsch. Talituse juhataja: V. Käpa. „TTG” ilmub 8 korda õppeaastas, alates oktoobrist igal õppekuu'. Tellimishind aastatellijaile 20 s. number, kuutellijaile 25 s. number.

President K. Päts 65-aastane.

Viimased aastakümned Eesti ajaloos on rikkad murrangulistest sündmustest. Selle aja kestel on saanud eesti rahvas vabaks ja poliitiliselt iseseisvaks. Suurtel murrangu ja väärtuste ümberhinnangu aegadel kujunevad suured isiksused, kes juhivad üldist arengut ja sündmuste käiku. Sellisena esineb meile Konstantin Päts, meie Vabariigi esimene President, kes juba XXs. algusest on olnud rahvajuhiks, eestvõitlejaks ja suunamäärajaks meie rahvuslikus arengus.

K. Päts'i tegevus on olnud väga vaheldusrikas. A. 1901—05 näeme teda rahva organiseerijana ja

„Teataja” toimetajana, siis eestlaste juhina võitluses linnaomavalitsuse pärast ja Tallinna linnaomavalitsuse uuendajana.

1906.—1916. aastad, tsaarivalitsuse ajal, veedab K. Päts poliitilise pagulasena ja poliitilise vangina. Samal ajal tegeleb ta omavalitsuse ja sotsiaal-poliitiliste küsimustega, andes välja neil aladel rea töid. Viimaks näeme teda juba ohvitserina Vene sõjaväes ja Linnade Liidu korraldajana Tallinnas.

1917.—1933. a. juhib K. Päts võitlust Eesti autonoomia eest, organiseerib rahvast võitluseks enamlastega ja samal ajal ka eesti sõjaväge; ta on Eesti Maavalitsuse esi-

mees ja hiljem juba vangis enamlaste võimu all, siis Päästekomitee juhataja, Eesti Ajutise Valitsuse peaminister, okupatsioonivõimude vastupanu korraldaja ja vangkoonduslaagris Saksamaal. Okupatsiooniaeg lõppenud, on K. Päts Ajutise Valitsuse pea- ja sõjaminister, hiljem korduvalt Riigivanem ja Kaubandus-tööstuskoja ja Põllutöökoja asutaja.

1934.—1938. a. näeme K. Päts'i raske poliitilise kriisi lahendajana, eesti rahvusliku mõtte kandjana, põhiseaduse reformijana ja rahvalelu reorganiseerijana. 24. aprillil 1938 valitakse K. Päts Eesti Vabariigi esimeseks Presidendiks.

Eesti riigile on 12. märts 1934 suureks ja ühtlasi tähtsaks pöördepäevaks. Endine demokraatlik kord, mis toetus erakondade süsteemile, kadus vabadussõjalaste poolt väljatöötatud ja rahvahääletusel vastuvõetud põhiseaduse kehtima hakkamisega 1933. a. See põhiseadus andis Riigivanemale ühes Vabariigi Valitsusega suure võimu nii seadusandluses kui riigivalitsemises. Toetudes uuele põhiseadusele võttis K. Päts Riigivanemana 12. märtsil täieliku vastutuse riigi saatuse eest enda kanda ja algatas uue demokraatlikuma ja elunõetele vastavama põhiseaduse väljatöötamist, mis teoks

sai Rahvuskogu poolt vastuvõtmisega 28. juulil 1937. 1934. a. peale juhib K. Päts riiki teadlikult ja riigimeheliku kaugenägevusega. Algab suur reformide aeg. Korraldatakse ümber põllumajanduslikkude saaduste väljavedu, tehakse süstemaatselt maaparandustööd, algab tõus majanduselusel, looduse- ja maapõuevarade kasutamises. Inimesed said jälle tööd ja võisid lootusrikkalt tulevikku vaadata. Luuakse uus koolikorraldus ja juhitakse rohkem tähelepanu kutseharidusele ja kõrgematele õppeasutistele. Põhjalik reform võeti ette valla-, maakonna- ja linnaomavalitsuse alal jne. Nimede eestistamine, kodukaunistamine ja teised suured rahvuslikud aktsioonid panid inimesi tegelema rahvuslikus vaimus.

Nii on K. Päts algatajana ja ulatuslikumate sihtide tähistajana rahvale ja noorsoole andnud suured rahvuslikud ülesanded, mis peituvad uusi väärtusi loovas töös nii vaimses kui ka majanduselusel.

Soovime President K. Päts'ile ta 65. sünnipäeval pärast raskeid ja otsustavaid võitlusi õne ja algatusrõõmu rahva ja riigielu juhtimisel.

J. Adamson,
direktor.

Su üle Jumal valvaku,
mu armas isamaa!
Ta olgu sinu kaitseja

ja võtku rohkest' õnnista,
mis iial ette võtad sa,
mu kallid isamaa!

Talveöö põhjalas.

Üle õhtu hämardunud ilu
laotub, tulvil tähti, taevavõlv.
Päike loojund. Õhk täis karget vilu.
Uttu loorund niidud, mäenõlv.

Siidi-niidi sädelevas vahus,
kristallpuhtais lumekübemeis
seisab loodus häirimatus rahu,
pehmeis, valgeis, õrnus ebemeis.

Idataevast tõuseb naerdes üles
punav kettakujuline kuu.
Sametehteis, pitsiloori süles
uinub ulmas vaikes, vaikes puu.

L. R—r.

Käisin vanaemal külas.

Siniudulisest kaugusest tõuseb lapergune punane kuu. Tõuseb, otsekui lükkaks keegi teda mägedevahelisest sinast, ikka kõrgemale ja kaugemale maast. Juba valgustab ta pikka vana moonamaja ja tõmbab punase joone kinnikasvava järve mustale veele.

Vaadeldes kuupaistel moonamaja tillukesi aknaid ja pikka kogu, tõuseb nagu udusest minevikust meelde hommik, mil tulin esmakordselt siia. Mäletan, et sügisel pidin minema esimest aastat kooli ja suveks tulin tädi ja vanaema juurde. Oli õhtu, kui mind toodi hobusega omnibuselt, kui tulin majja ja jooksin vanaema tuppa, mis oli täis kõiksugust koli. Ehmusin ja küsisin, kuhu on jäänud

vanaema. Siis seletati minu voodis olles pikalt ja laialt, kus ta elab ja kuidas tee sinna viib. Asi ol lihtsam sellepärast, et olin säääl kunagi varem juba käinud. Kustutati siis lamp, kuid kartes natuke võõras kohas ei jäänud ma magama, ja nii tekkis kavatsus minna hommikul üksinda vanaemale külla.

Oli hiliskevade varajane hommik, kui ärkasin ses hämaras ja võõras toas, kui riietusin tasa ja kiiresti ja kui pugesis läbi praakilukse päikesest sätendavasse eeskotta. Kingasin siin jalad ja algasin teekonda vanaema juurde, kes oli kolinud salapärasesse mõisa, paksu tädi juurde, kel olin kord käinud külas.

Tundsin end suurena, astudes välja, kuid ehmusin halli varese kraak-kraagust ja ta tiibade sahinast ta lennates kivilt õitsvale pärnale, teise sinna kuivanu kõrvale. Päike sätendas kastesel murul ja trepil, kust hakkasin tasapisi alla minema. Laudas kõlksatas hommikrõõmsalt lehmakett, ja jalg jäi rippuma õhku, kui koer hakkas haukuma, tulles trepi alt. Astusin kiiresti hüpleva peni saatel üle õue, hiilisin läbi õuevärava ja kallistasin seejärel õnnelikuna oma kollakaspruuni saatjat, olles rõõmus, et olin nähtamatult jõudnud nii kaugele.

Lennates tõusin koos maanteeäärse lillise uppuva rajakesega mäele. Läbi põldude ja lõokeste laulu oli koer jõudnud mulle järele. Nüüd nuuskis ta sügavas ratarööpas mäeharjal, niutsatas, jooksis edasi-tagasi ja lõppeks vaatas mulle otsa oma läikivate silmadega, pistes seejärel niiske koonu mu pihku. Ta oli õnnelik nagu minagi — olime vabad.

Mäelt nägin kaugelid sinavaid metsi ja valget surnuaiamüüri — säääl, üle talude, põldude ja uduste niitude, päikesesel mäel. Ka tädi talu, kust rõõmsalt vanaema poole läksin, paistis suure kuuse varjust, soost tõusva udu hallusest. Käskisin koeral minna tagasi koju ja tippisin ise, naer huulil, alla mäest, kuhu tema jäi kurvalt istuma. Vaadates tagasi laiaoksalise pihlaka alt, nägin teda ägedate sabaringidega palumas kaasavõtmist. Pöörduedes taas vastu heledale päikesele, kõndisin edasi linnulaulust

kõlava metsa vahele. Olin kuulnud, et siin peatuvat tihti mustlased. Tundsin kartust kõrgeist kraibisevaist pappleist. Kiirustasin sammu, vaadates tihti kahtlustavalt ringi. Olin rõõmus, kui jõudsin välja metsa vahelt sepa talu juurde, kus perenaine läks lüpsiku silerdades päikese käes lüpsma lehma ja lõokese laul segunes värskest küntud mulla lõhnaga. Ees oli sirge lillise uppuvate äärtega naerev-kollane tee. Ei talusid, ei metsi, ainult rohetavad põllud kahel pool, mis kaugel muutusid siniseks ja ühtusid taevaga. Korjasin kraavipervelt suure peotäie mitmesuguseid lilli — nad olid kõik nii ilusad — kingiks vanaemale. Ja niiviisi vile saatel jõudsin künkale, kust paistsid vasakul pool põldudevahelises lohus talud, madalad metsatukad nende ümber. Säääl oli küla ja edasi mõis, mille poole suundus tee tuuliku juurest, kuhu tahtsin nüüd kiiresti jõuda.

Oli juba kaunis palav ja päike ei paistnud enam otse silma, kui olin teelahkmel asuva kolmetiivalise jahvataja juurde jõudnud. Ta seisis üksinda natuke eemal õunapuisse peituvast elumajast, üks tiib tõstetud ähvardavalt helendava valkjassinise taeva poole, teine sirutatud kurvalt erkrohelise rukkivälja poole ja kolmas langetatud alla piskese, lilli peos hoidva teekäija poole.

Jätsin tuuliku ta tuulest sasitud tiibadega selja taha ja ruttasin eemalt paistva rõõmsaimelise talu poole.

Aino Kurelauk.

SUUSATAMAS.

Jõudnud esimeste kuuskedeni, mis ümbritsesid talu õunaaeda, nägin, et kari tuli karjatänavast tee-

le: suur punakas lehm sarvede õõtsudes kõige ees, teised üksteist puseldes taga. Lambad jooksid ha-

ledalt määgides lehmade vahelt läbi, ikka ühest teeäärast teise, olles hirmutatud suure poisivolaski malakasarnasest vitsast. Aeglustasin sammu ja lonkisin ühes suure kurjanäolise krantsiga karja taga talust mööda. Kuuskse kopli tagant pöördusid loomad alla soise lepikusse. Muri nuuskis veel nautuke kopliaia nurgal, haugatas mulle ja jooksis saba lennutades lammaste poole, kellede hirmunud määgimise saatel jõudsin alatiselt porisele teeosale.

Kõndisin nüüd vanade kaskede alusel pehmemurulisel rajal. Kahel pool maanteed olid asunikkuude piisikesed elumajad ja noored õunaiad. Paistsid silma üksikud suured poollagunenud kõrvalhooned — mõisa pärandused. Kõikjal liikusid juba inimesed, koerad haukusid kurjalt, karjased hüüdsid lehma heledate häältega ja lüpsikute kõlin segas kaskede kahinat. Veeresid vankrid kolinal läikivate nõude ja sooja piimaga mõisa meiereisse.

Lõppes kaskede allee. Jõudsin üles mäele, möödusin poeesisest, kus hobused seisid hirahtades käsipuude juures reas ja mehed vestlesid elavalt poeuksel. Peagi seisin mõisa väravatulpade vahel. Üks neist oli lagunemas. Suured maakivid lamasid kraavi äärtel ja kollakasvalge lubi naeris vastu päikesele. Kruusane ringtee viis suurte teravatipuliste kuuskede vahelt paistva „häärberi“, praeguse koolimaja juurde, mille taha kadusid ka kolisevad piimanõud.

Astusin julgesti rohtunud teele, mis viis sügavamale parki igiva-

nade vööri päritoluga puude alla. Tallasin kiviteed mõisaegse küüni, praeguse seltsimaja ees ja jõudsin katkiste aknaklaasidega, punastest telliskividest tehtud määrdunud sepikoja juurde, mis hommikupäikeses paistis üsna rõõmsana. Suurelt, korrapäraselt tammedega piiratud platsilt läksin mööda kitsast ja keerulist rada, käies kord vilus ja kastesel rohul, kord jälle päikeses õitsvate lillede vahel kuni kinnikasvava järveni.

Hundinuiade sinkjad ja kalmuste kollakasrohelised lehed tegid järve ta sogase vee ja läätsadega rõõmsaks heleda päikese käes. Konnad, suured ja rohelised, kes olevat mõisnikkude pärandus, krooksusid kooris ja sulpsatasid vahetevahel musta vette.

Ronisin kivile, et vaadelda kooni ja jõuda otsusele, kummas majas elab vanaema. Kas selles pikas kollakaspruunis puumajas või imelikus kastanite all olevas kivihoones? Arvasin siiski, et puumajas, ja hakkasin minema ümber järveotsa.

Siin oli kitsas purre, mis viis läbi kalmuste lausa vee juurde. Tahtsin kasta nərbuma lõonud lilli vette ja astusin lauale, kust hüppas parv pungsilmi sulinal läät-sade vahele. Tegin märjaks lilled ja tsipa ennastki ja tulin tagasi järvepervele, kus asetsesid vana sauna ja sealauda puisse ja kollaseõielisisse lillisse peitunud varemed.

Möödusin süngest kivimajast ja lähenesin päikeses pleekivale puuhoonele. Maja aknad olid lahti

ja keegi kohmerdas vee sulisedes pesukausiga laial mudasel puutrepil. Vesi lendas sillerdades ukseesisele murule ja askeldaja kadus majja.

Hiilisin tasa ukсени, lootuses, et ehk on vanaema see mineja ja et leian nii ta asukoha. Tahtsin teda üllatada, visates enne lilled tuppa ja ilmudes ise alles siis. Olin juba eeskojas ega teadnud, kummast uksest minna, kui tuli väljast vanaisa, kes mu peagi ära tundis ja tuppa viis. Trepil kohmerdaja polnud vanaema ega paistnud ka päike nende aknaisse.

Sain pahandada, et olin tulnud üksi ühegi teadmata. Kas mul aega polevat olnud oodata, kunas teised mind toovad. Lilled, mis minu nutma hakates kukkusid põrandale, pidin ise välja viima ja ära viskama — olevat hirmsad. Nutsin kogu hommikupoole, maja nurga juures liiva sorkides, ja rõõmus tujuga, mis oli tulles, jäi kõik teekruusasse.

K. Linnus.

(„TTG“ lühijuttude võistlusel ergutuspreemia vääriliseks tunnustatud töö.)

Kellena austame Miina Härma't.

Meie hindame ja austame Miina Härma't kui oma esimest kõrgema muusikalise eriharidusega naishelikunstnikku ja esimest ning seni ainukest naisheliloojat. Oma loomingu laia ulatusega — heroilise iseloomuga mehiste laulude ja ilutseva õrna lüürikaga — on ta tunginud kõigi eestlaste südameisse, alates kõrge muusikalise haridusega muusika-inimestest ja lõpetades laiade rahvahulkadega. Tema muusikalisest tegevusest on kirjutatud palju ja kirjutatakse veelgi enam.

Meie hindame ja austame Miina Härma't ühtlasi kui suurt patriooti, kui oma rahva ja isamaa parimat tütar, kes kogu oma elutöö on andnud oma rahvale. Oma loomingu lausub ta ise: „Et kooridele mitte teha asjatut vaeva

minu laulude ettekandmiseks loa hankimisel, olen jätnud nende kasutamise kõigile vabaks nii kodu kui välismaal. Olen loonud laulud oma rahvale laulmiseks, siis olgud nad ka selleks ilma takistusteta.“ Oma isamaa- ja rahvalauludega on osutanud ta eesti rahvale suure teene. Nii tunnistasid muusikaautoriteedid tema 75 a. sünnipäeval: kes teab, kas meie ilma Miina Härma lauludeta oleksimegi nii jõudsalt sirgunud selleks iseteadvaks rahvaks, milleks meie praegu oleme kujunenud.

Peale otsese muusikalise tegevuse on Miina Härmal kogu aeg jätkunud elavat huvi kõigile kaasaja nähtustele, siin ja seal esineb ta aktiivse kaasategijana. Vaevalt leidub Eestis mõnd üldist, eriti rahvuslikku ettevõtet, milles tema

ei oleks ühel või teisel viisil kaasa lõõnud. Kuhu kõigeks teda ei ole jätkunud ja mille vastu ta huvi ei ole tundnud! Olgu see esimese eesti rahvuslipu valmistamine või Vabariigi kullafondi asutamine, igale poole on Miina Härma viinud oma osa. Paljudel aladel on ta olnud algatajaks ja mõtete teostajaks. Ajastul ja olukorras, kus ümberrahvustumine toimus muidu nii kergesti, jäi Miina Härma ustavaks oma rahvale. Eestlasena on ta oma pead alati uhkelt püsti kandnud ja rahvuslikku selgroogu

sirgelt hoidnud, ta ei ole kunagi kellegi ees lõmitanud ega paindunud.

Eesti hindab oma suurt tütar tãnu ja austusega, mille suurimaks avalduseks on temale annetatud Tartu Ülikooli audoktori diplom. Esimese naisena omades seda ülikooli kõrgeimat tunnustust omab Miina Härma seda ühtlasi meie esimese kõrgema haridusega naisena.

Meie hindame ja austame Miina Härma't ka emana ja kasvatajana, kes on üles kasvatanud suurema

arvu lapsi kui mõni teine ema. Pääle õdede laste on ta aidanud paljusid teisigi edasipüüdjaid noori nii aineliselt kui moraalselt. Ta teeb seda kuni tänapäevani. Ta ise on oma eluviisides äärmiselt vähenõudlik ja ajab läbi piskuga. Kui vähe ta enese jaoks tarvitab, teavad ainult kõige lähemad inimesed. „Elada teistele, ennast unustada suudavad ainult hingeliselt suured ja vaimselt rikkad inimesed,” kirjutab üks tema kasvandikest.

Meie hindame ja imetleme Miina Härma erakordset energiat, millega ei suuda võistelda nii mõnigi tänapäeva noor. Tema tutvuskonnas vaevalt leidub inimest, kes aastate jooksul korduvalt ei oleks küsinud: „Kust võtab ta selle jõu?” Kes meist tartlasist ei teaks, kuidas ta liigub Tartu tänavail ikka kärmesti, ühest trepist üles, teisest alla, ühest asutisest teise ja ühe direktori juurest teise juurde, ikka muusika huvides.

Meie hindame ja austame Miina Härma't, kui oma suurt naisheliloojat, andunud isamaalast, mitmekülgset avara hingega inimest ja erakordse energiaga naist ning kummardume erilise lugupidamise ja aukartusega tema aastate ees.

Oma võimete ulatuse ja huvide mitmekülgisusega on Miina Härma paljudele, väga paljudele erineva annetega ja hingeliste omadustega inimestele olnud eeskujuks. Olgu ta seda teilegi, tüdrukud, nende ridade noored lugejad, kelle elu on veel ees. Võib olla ongi teie hulgas see, kes kannab oma põues jumalikku loomisandi ja kellele on määratud saada Miina Härma järeltulijaks. Süttigu siis sädemeke ja leegitsegu kord heleda tulena, et ei jääks tühjaks see koht, mida Miina Härma on seni täitnud ainsa naisena. Ent Miina Härma palav isamaa-armastus, avar hing ja erakordne tööjõud ja tahe olgu eeskujuks teile kõigile, kui sammute oma teed.

Salme Pruuden.

Artur Adson 50-aastane.

3. veebruaril s. a. pühitses oma 50. sünnipäeva tuntud kirjanik, ajakirjanik, kirjanduse- ja teatriarvustaja ja praegune Eesti filmiinspektor Artur-Karl Adson.

Artur Adson on sündinud Tartus 3. (15.) veebr. 1889. Oma lapsepõlve ja noorea veetis ta aga Võrumaal Säna koolimajas, mistõttu on saanudki temast võrumurdeline eesti luuletaja ja millega on ka seletatav, et ta suure osa oma luuletuste ainest on ammutanud Rõuge mägimailt. Noo-

rena on ta elanud ka veel Võrus ja Tartus. Lõpetas Võru linnakooli ja hiljem Pihkva maamöödukooli. Seejärel teotses Adson paar aastat Venes. Siirdus siis Tallinna, elades lühemat aega vahepeal ka Tartus, kuna alatiseks elukohaks on jäänud ikka Tallinn. Ühe aasta õppis Artur Adson Tartu ülikooli filosoofiateaduskonnas (1925—1926). Tallinnas on olnud Adson riigi-, omavalitsuse- ja erasteenistuses. Nii oli ta „Tallinna Teataja” ja „Päevalehe” toimetuselikmeks ja vii-

mase lehe teatriarvustajaks, siis dramaturgiks „Draamateatris“, ajalehe „Vaba Maa“ teatriarvustajaks, mõnda aega ka vabakirjanikuks. Ühe aasta (1924—1925) oli Adson „Vanemuise“ dramaturgiks. Praegu on A. Adson Tallinnas Eesti filmiinspektoriks, teostades sisulist kontrolli sissetoodavate filmide üle. — 1924. aastast on Artur Adson abielus tuntud luuletaja Marie Under'iga.

Vene valitsuse lõpupäevil ja Eesti

Vabariigi algul võttis A. Adson osa kirjanikkude rühmituste „Siuru“ ja „Tarapita“ tegevusest, hiljem on ta tegelnud Kirjanikkude Liidu ja kultuurkapitali juhatuses ja teistes kultuurilistes üritustes. Reisinud Saksas, Prantsusmaal, Itaalias, Austrias, Ungaris, Tšehhoslovakkias jne.

Artur Adson on luuletaja, prosaist ja näitekirjanik ja kõige selle kõrval ka arvustaja, peamiselt teatriarvustaja.

Eriti tähelepanuväärne on ta võrumurdeline luule. See on intiimne, pehme kõlaline ja soe lapsepõlve-mälestuste, kodu- ja loodusluule. Oma esikkoguga „Henge palango“ tuli ta avalikkuse ette 1917. aastal. Hiljem on tema sulest ilmunud luuletuskogusid „Vana laterna“, „Roosikrants“, „Kaduvik“, „Katai, kibuvits ning kivi“, „Pärlijõgi“ jt. Kuid ka ta näidendid väärivad tähelepanu. Neist võib eriti märkida ekspressionistlikku draamat „Läheb mööda“ ja kaht teist draamat „Toomapäev“ ja „Lauluisa ja Kirjaneitsi“. „Toomapäev“ on Viljandi mässu dramatiseering, kuna „Lauluisa ja Kirjaneitsi“ käsitleb Kreutzwald'i ja Koidula vahetõugu. — Veel on Artur Adson'ilt ilmunud pisilugude-kogu „Käsikivi“.

R.

Käsikivi.

Ahku, ahku vinüp päivi,
aasta jõvvap, aasta lääp.
Midä latseunen näimi,
Ilmsi nägemädä jääp.

Päivä' vinüvä' nii halle',
aasta' jooseva' kui tuul —
pühit ärä, neä vai palle,
elust joba paremb puul.

Väntä, väntä, vellekene,
väntä väsümädä väest —
ütskõrd lüvväs kelläkene,
ütskõrd luitsa visat käest.

Ikes väntäp käsikivi —
joba matiss mastu mant
latselatv ning mehetüvi,
lääp ka vanamehe kand.

Käu iks kivi loka-loka,
käsi külge kinnitet,
et saass egäpäivä roka-
tüün aig otsa vinütet.

A. Adson.

Hügieeniline seebinõu.

(Veste.)

Meie, õpilased, peame kõik seabist väga suurt lugu, kuid me ei teagi, et sellel puhtusesümbolil on üks iseenesest halb omadus, nimelt see, et ta eelistab sooja kohta. Selle väite tõenduseks esitan tõhusa juhtumi, mis leidis aset hiljuti meie koolis.

Meie kätepesemisnõude juurde oli pandud — praegust aega see ei puuduta — kooliruumide korrastajate seletuse järgi alati mitmed tükid seepi, mida aga meie, seebi tarvitajad, kahjuks väga harva nägime. Eriti polnud seebi olemasolust ainust märki reedel ja laupäeval, kui kõikjal on saunad köetud. Neil päevadel polnud seebid nähtavasti rahul oma määratud asukohaga ja siirdusid endid nägematuks moonutades ära sinna, kus temperatuur on märksa kõrgem tavalisest eluruumi temperatuurist, tähendab — s a u n a.

Aga ega's kooli kõrgetel võimudel polnudki kahju noist endisist paljunõudlikest seebest ja nad ei mõtelnudki hakata erilisi lepinguid nendega sõlmima, vaid muretseti lihtsalt uus sort seepi kustki kaugemast kandist.

Siis tehti teatavaks, et olevat kohale jõudnud säärane seep, mis loodetavasti püsivat kauemini ühe koha peal paigal ja — mis kõige tähtsam — olevat hügieenilisuse suhtes täiesti priima kaup.

Ja siis ühel vahetunnil, kui jõud-

sin kätepesemisruumi ukse taga seisvast tüdrukute-jõugust küünarnukkide abil enda läbi suruda, nägingi toda uut riistapuud, ei — ikka toda hügieenilist seebinõud. Ta oli kui herilasepesa-moonutis, kahelt poolt seina külge kinnitatud. Üks väike auguke oli tal ülemises osas, millest pidi tulema seep nähtavale, kui see auguke alaspidi pöörata.

Tüdrukud vahtisid imetlusest ja uudishimust põlevate nägudega toda imeasja ega julgenud keegi teda puudutada. Mina kui suur egoist arvasin, et too kartlik seep, mis ei julge ennast näidata oma täies olemises, vaid kuulab säälsel karbikese sees, ei vääri nii suurt aukartust ja imetlust. Haarasin üleolevalt ja poolvihaselt seebinõust kinni ja keerutasin suure kiirusega teda ringi, et näha, kas tuleb seepi või ei. Kuid samal hetkel kargasin ehmatuses kirudes seina äärde, sest päris õige seebi asemel purskas tollest herilasepesast mulle mingisugust venivat vedelikku vastu nägu.

Kõik olid sündmusest otse rabadud ja heitsid põlastavaid ja käte-maksuhimulisi pilke tolle hügieenilise seebinõu poole.

Aegajalt lahtus viha ja üks tüdruk julges ise proovi teha, kas ikka käe peale ei saaks parajal möödul seepi. Ja oli näha kohe, et too meie uus seebinõu ei talu-

nud mitte minu metsikut kohtlemist, sest kui seekordne seebitarvitaja tasahiljukesi keeras augukese alaspidi, tilkus vedelat seepi ta käele. Aga selle uue seebi aroom, see aroom!

See hakkas meelitama ja nii kahjuks kasvas kätepesemise himuliste arv iga sekundiga suuremaks, ja nii tuligi, et seebinõu tuli iga viie minuti järele uuesti täita.

Selle kõigega käivad nüüd kaassuured kulud, kuna pääle rohke seebitarvitamise suureneb ka vee- ja käteräti tarvitamine. (Muide käterätt on nüüd ka hügieenilises mõttes täiesti hea ja tarvita-

miskõlvuline, sest ta on lukus.) Ja veel. Kui nüüd niisuguses väikeses ruumis käijate arv alati nii kohtuvalt suur on, siis muidugi tuleb õhust puudu, mis on hügieenilisest küljest väga halb, järelikult tuleb tahes tahtmatult kooli eel- arvesse paigutada tolle väikese ruumi suurendamise kulud.

Loodame, et koolimaja ümberehitus end kaua oodata ei lase ja et kõik ruumid siis küllalt avaraks muutuvad.

Esialgul oleks aga väga soovitatav, et meie kultuurilistesse luksussaavutustesse õpiksime suhtuma kultuuriliselt.

—er.

Päevast sest jäi oma mure.

Luitunud, kahvatu talvine päike
ujus hange ja suri.
Seadsin samme kui malekäike,
päevast sest jäi oma mure.

Tee viis üle küngaste selja,
mets nagu muistend sinas.
Sammusin otsekui elust välja —
ümbrus vaid surilinas.

Astusin tasa ja hoidsin pihus
südant kui ränikivi.
Midagi kihkles ning lõdises ihus,
pildudes nukruseivi.

Üle taeva libises õhtu,
pilved kui lendavad kullid.
Järsku siis hakkasid hajuma õhku
hämaraid mälestusnullid:

mõni käesurve — sõpruse tõendis,
sõna, mis soojendab kaua;
või mõni järelehüüete koondis,
õeldud mis kaaslase haul.

Midagi rasket mu mõttesse langes,
hing kui lennutles üles...
Juba ma istusin tuisanud hanges
männipuhmaste süles.

—x.

Vaade maailma.

Kaugel, kaugel sinimägede taga, metsa serval asuva vana põlise männi all oli põialpoiste riik. Seal nad elutsesid — need pisikesed mehed, need väikesed head olevused. Vana mänd kõigutas ennast, sest tast käisid üle tuuled. Ei olnud need värsked ja mänglevad kevadtuuled ega ka suve paitavad tuuled — need olid karmid põhjamaa tuuled, metsikud, halastamatud. Kuid ega olnud mändki asjata karge põhjamaa laps. Ta kõigutas end kõigest hoolimata rahulikult, nagu teaks, et tema juurte all elavad pisikesed mehed.

Põialpoiste riigis — seal kihas elu. Oli see aga kaunis riik! Kõik oli seal nii puhas, korralik. Ja milline rahvas seal veel oli! — Nii usin, töökas. Isegi sipelgad, need usinaimad ja töökaamad olevused, ei lausunud kunagi laitvat sõna väikestele põialpoistele. Sipelgad lausuvad koguni vahel: „Kuulge, kui see nii edasi läheb, siis saab teist veel asja.” Kuid ega sipelgaid või usaldada.

Põialpoiste-rahvas elas rahus hea kuninga valitsuse all. Keegi neist ei ihanud kaugemale, kui oli, kelleski polnud rahutut vaimu.

Kuid rahutuse-vaim oli pugunud siiski pisimasse kääbuseist, põialpoiss Vilgo südamesse. See vaim ei andnud talle rahu. Äkki ta tahtis teada kõike. Tahtis teada, kas maailm on veel suurem kui nende

E. Mõrra (vil.) linoollõige.

riik. Teda vaevasid küsimused: mis on väljaspool meie riiki? kas see suur krobeline ja pruun müür seal kaugel nende riigi piiri taga on maailma lõpp?

Ükskord Vilgo tahtis rännata krobeline müüri juurde ja ronida selle otsa. Kutsus oma sugulasigi appi hoidma redeleid, millede abil tahtis ronida üle müüri. Sugulased aga vihastusid ja ütlesid: „Ei ole meil aega selliste narruste peale raisata. Mine parem tööle!”

Jätsidki Vilgo üksi.

Juurdles nüüd Vilgo. Juurdles ega andnud alla sugulaste käsklustele, jätta oma rumalad tõekspidamised.

Ütlesid sugulased siis otsustavalt: „Kuula meid! Ütleme seda sulle viimast korda. Loobu oma rumalast tõekspidamisist! Võta naine ja ela rahulikult, tehes oma tööd, nagu teeme meie ja nagu on tarvilik igale ausale kääbuskodanikule!”

Vastas aga Vilgo: „Ei iial! Ei iial loobu ma oma tõekspidamisist! Tahan teada, milline on maailm.”

Vihastusid siis sugulased. Heitsid Vilgo välja endi hulgast, ajasid ta ära kääbusmaalt.

Kurvalt kõndis Vilgo. Kõndis kurvalt ära sellelt maalt, kus oli sündinud, kõndis ära ilusast kääbuslinnast. Oli nii kurb, et pisarad hakkasid veerema väikese Vilgo silmist. Nuttis Vilgo kaua. Hakkas tal hale meel enesest. Mõtles, et ta on teistele ainult tühipaljas väike poisike, keda kõik võivad käskida. Seda mõteldes kerkis talle äkki südamesse jonn.

Lakkas nutmast väike Vilgo. Pühkis oma pisarniisked silmad kui vaks, lõi pea selga ja hüüdis:

„Ei iial lahku ma oma tõekspidamisist! Tahan saavutada oma suure eesmärgi — tahan näha maailma.”

Hakkas Vilgo siis sammuma krobeline müüri suunas. Sammus ja sammus, kuid ikka näis, nagu oleks müür veel mitmesaja kilomeetri kaugusel. Väsis viimaks sammumisest väike Vilgo, istus puhkama teeäärde. Ülalt paistis suur kollane päike. Ta kõrvetas halastamatult. Vilgole näis, nagu oleks päikegi talle pahane, nagu kõrvetaks ta päris meelega Vilgot sealt kõrgelt, et sundida teda minema tagasi.

Kuid Vilgo jäi kindlaks. Varsti ta tõusis, hakkas jälle sammuma oma eesmärgi poole, olles enne varjuks pähe pannud takjalehetükikese, mille oli kastnud ojas märjaks.

Jõudis juba õhtu, kuid Vilgo oli ikka veel kaugel krobelisest müürist. Vilgole hakkas uni peale tikkuma. Ei olnud tal aga siin tee ääres sobivat paika uinumiseks. Käändus siis teelt kõrvale sõnajalametsa. Siin valitses suur vaikus. Ei olnud kuulda ainsatki muud heli peale sõnajalgade tase, vaikse kohina. Vilgo leidis endale sobiva aseme ühe suure sõnajala all, mille kroon end tasa kõigutas tuules.

Heitis Vilgo siia puhkama. Kuid imelik: und ei tulnudki enam. Sõnajalgade tagant ilmus nähtavale suur naeratav kuu. See tundus Vilgole palju sõbralikumana

kui päike. Kuu vaatas nii kummalise pilguga alla. Sõnajalalehed väristasid end ja pistsid pead kokku, et salajase sosinaga üksteisele oma mõtteid avaldada.

Äkki märkas Vilgo, kuidas mingisugune valgus ilmus sõnajalatuvede vahele. Sealt ilmusid mehed oma laternatega. Vilgo teadis, et need on jaaniussid, põialpoiste suurimad vaenlased. Silmapilk oli Vilgo jalul ja kadus suure sõnajala tüve taha. Jumalale tänu, jaaniussid polnud teda märganud. Hoolimata hädaohust jäi Vilgo neid silmitsema.

Nii ligidalt polnud Vilgo veel jaaniusse näinud. Põialpoiste riiki oli mitugi korda ähvardanud hädaoht jaaniusside poolt. Kui need raevunudena tormasid linna poole, ei jäänud põialpoistel muud üle, kui sulgeda oma majade ukсед ja aknad, lükata riividki ette ja siis oodata jaaniusside vihasööstu. Põhjused jaaniusside vihaks olid enamasti väga väikesed: mõni nende piirkonnast korjatud männiokas, mõni piisk vett nende ojast või mõni ettevaatamatu sõna nende kohta. Enamasti jätsid jaaniussid aga oma kallaletungi kääbus-tele pooleli ja taandusid oma piirkonda ootama „paremaid aegu“, nagu ütlesid.

Vaatas nüüd Vilgo sõnajala tüve tagant neid vaenulisi olevusi, imestades isegi, kust oli ta võtnud sellise julguse. Kui hirmuäratavad olid jaaniussid! Nii kummalised olid jaaniussid, et Vilgo tahtmata naeratas, võrreldes end nendega.

Kuid mida tahtsid siis jaaniussid

ette võtta? Nad olid hambuni sõjariistus. Kilbid, odad ja muud sõjariistad olid neil käes ja silmist helkis sõjakas tuli. Nad olid kogunud poolringis väikese lagendiku keskele ja hõiskasid. Nende keskele astus juht ja hakkas ägedasti kõnelema, raputades seejuures metsikult oma sõjariistu. Tema kõne peaaegu summutasid kiiduavaldused, kuid sellegipärast kuulis Vilgo iga sõna.

Vilgo kuulas põnevalt. Vahel ähvardas tal peaaegu süda seisma jääda sellest, mis kuulis. Alles siis, kui jaaniussid olid lagendikult hõisates ja relvade tärisedes ära läinud, julges Vilgo vabamalt hingata. Ta langes jõuetult lehepurule. Mis ta oli kuulnud, oli hirmus: jaaniussid kavatsesid peale tungida põialpoiste linnale.

„Mu vaprad sõdurid,“ oli ütelnud jaaniusside juht, „kas kannatate välja selle solvamise põialpoiste poolt? Alles eile võttis üks põialpoiss ühe männiokka meie maa-alalt, ja kui ma teda keelasin, vastas ta, et tal seda hädasti tarvis minevat: tal olevat tarvis oma tuba kütta ja oma maalapil olevat tal okkad otsa saanud. Mis arvate sellest?“

„Kuulmatu!“ olid teised hüüdnud.

„Kuid nüüd, mu vaprad sõdurid, ei jäta me seda tasumata. Veel samal ööl läheme ja maksame neile kätte. Kui nad magavad oma majades, ilmume nagu kättemaksjad ja võidame linna endale. Siis on meil jälle rahu majas. Nood lollakad põialpoised ei tülita meid enam,

vaid meie orjastame nad ja elame nagu isandad kunagi. Kas olete nõus?"

„Nõus!“ olid teised üksmeelselt karjunud.

„Nii siis lähme nüüd kohe teele, et jõuda veel enne koidikut põialpoiste linna,“ oli ütelnud juht. Ja nii nad olidki teele asunud põialpoiste riigi poole.

Ahastus valdas Vilgot. Kuigi sugulased olid välja ajanud Vilgo ta linnast, ei vähendanud see põrmugi tema armastust sünnilinna vastu. Nüüd, mil linna varitses suur hädaoht, oleks Vilgo andnud ei tea mis, et päästa linn.

Ta mõtles, kuidas saaks teatada linnale hädaohust. Ise ta teatama minna ei saa, sest ta ei jõua ialgi sammu pidada tugevate jaaniussidEGA; pealegi oli Vilgo väsinud, nii väsinud. Tal jäi veel üle ainus võimalus — leida keegi, kes jõuaks kiiresti viia teate käabuslinna.

Hakkaski Vilgo otsima teateviijat. Kuid ega seda olnud kerge leida. Keda küsitleski, ei sel olnud aega. Ööliblikatel oli parajasti kuninganna valimine ja sealt ei võidud puududa; pealegi polnud ööliblikad milgi moel huvitatud põialpoiste saatusest. Maipõrnikas jälle kaebas oma jooksva üle ja ütles, et ega tema polevat mingisugune posthobune, et joosta edasi-tagasi, ja talle polevat üldse tähtsad mingisugused põialpoisid, keda süüa ka ei saa. Nii rändas Vilgo ühe olevuse juurest teise juurde, kuid keegi ei tahtnud teadet viima minna, keegi polnud huvitatud põialpoistest.

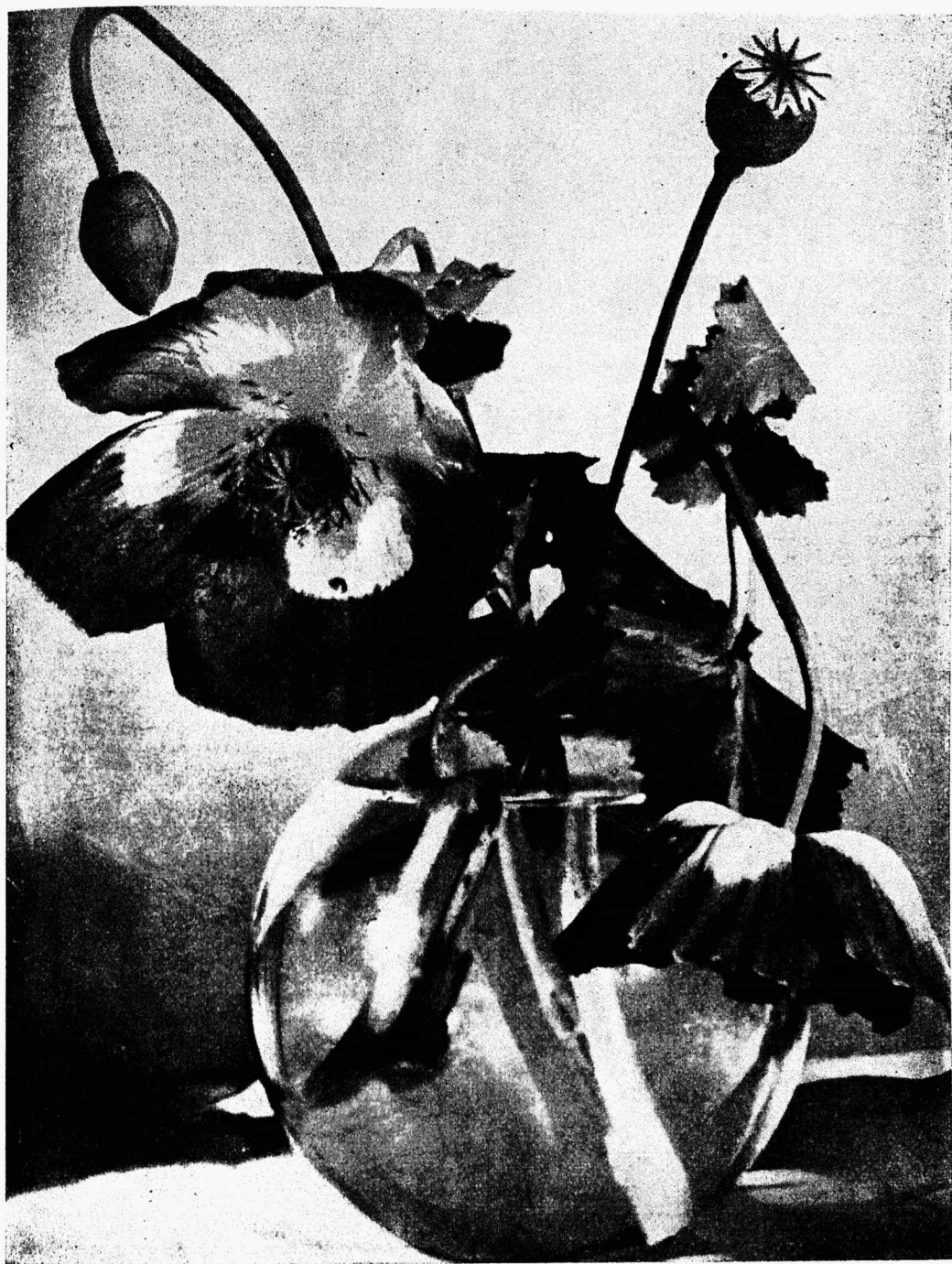
Meelt heites istus Vilgo viimaks kivikillukesele. Ta ei teadnud, mida teha. Oli ta ju ainuke, kes teadis linna varitsevast hädaohust, kuid ei saanud midagi teha, et aidata.

Nii istudes hakkas Vilgo nutma. Aeg oli juba üle kesköö, koit oli ainult mõne tunni kaugusel. Kuu paistis ikka ülalt ja valas terve maailma täis hõbedast vedelikku.

Äkki kuulis Vilgo tasast nuuksumist, mis polnud tema oma. Nuuksumine muutus südantlõhestavaks nutuks. Oli selge, et keegi oli suures hädas. Viibimata hakkas Vilgo nutjat otsima. Leidiski selle. See oli väike mesilane, kes oli takerdunud takjapõosa udemeisse ega saanud sealt ära. Nähes Vilgot hakkas ta teda härdalt paluma: „Vabasta mind, kulla põialpoiss! Ma ei saa siit ära! Olen siin juba päikese loojangust saadik ja mul on koledasti külm.“

Tõttas Vilgo kohe vabastama väikest mesilasneidu. Kuid ega see nii kerge olnud: oli Vilgo ju ise ka pisike. Suure vaevaga sai viimati vabaks väike mesilane. Ta väljus takjapõosast nagu särav ilmutis, sest kastepiisad olid langenud ta tiibadele ja särasid nüüd kuupaistel. Ta proovis oma tiibu, tegi väikese lennu õhus ja ütles siis Vilgole, kes vahepeal oli ka roninud välja takjapõosast: „Täna sind, põialpoiss, et aitasid mind! Jään sulle eluajaks võlglaseks. Kas on teenet, mida saaksin teha sulle?“

„Nüüd on linn päästetud!“ hõiskas Vilgo ja seletas siis imestunud

MOONID.

mesilasele, kes ta on, kust ta tuleb, kuhu läheb ja mis ta täna öösel on läbi elanud, ühtlasi paludes teda teate viijaks. Mesilasneid oli sellega heameelega nõus, ütles vaid: „Pea nüüd kiiresti lendama, et jõuda õigeks ajaks linna ja siis päikesetõusuks tarru.“ Ta tõusis õhku ja kadus kuupaistesse.

Heitis Vilgo kergendatud südamega puhkama. Ta oli teinud kõik, mis oskas, et päästa kodulinna. Vilgo uinus varsti, kuna kõrgel valvas kuu ja heinaritsikate sirr-sorr oli kõrvulukustav.

Hommikul ärkas väike Vilgo. Ei olnud ta põrmugi väsinud ega unine. Öised juhtumused näisid talle ulmana, nii kaugel olid nad.

Rõõmsalt vaadates päikesesse jätkas Vilgo teed oma suure eesmärgi poole, pea püsti.

Teel oli tal aega järele mõtelda öiste sündmuste üle. Südamesse tuli pisut hirmugi. Ei teadnud ta ju, kas mesilasneid jõudis linna õigeks ajaks, kas suutis hoiatada õnnetust. Hajutas selle kahtluse aga mesilasneid, kes samal silmapilgul jõudis Vilgo juurde ja õhus tiireldes jutustas oma lennust linna.

Ta jutustas, kuidas oli saanud linna õigeaegselt hoiatada, kuidas jaaniusside oldi peale tungitud ja kuidas need olid taganenud imestusega; kuidas siis jaaniusside juurest olid tulnud rahusaadikud ja kuidas oli kirjutatud rahuleping, mille järgi jaaniussid peavad põialpoistele andma veel tüki maad lisaks senisele.

„Ja sulle, väike Vilgo, hõiskas

terve linn. Kõik palusid, et tuleksid tagasi ja unustaksid endise. Sulle on määratud kuninga poolt Kuningliku Kääbuste Ordu rist ja eluaegne korter kuningakojas,“ lõpetas mesilane jutustuse.

Jäi mõttesse Vilgo seni nii rõõmus nagu. Ütles Vilgo ootavale mesilasele: „Täna kutsumise eest, kuid ma ei tule tagasi. Vähemalt mitte enne, kui olen saavutanud oma suure eesmärgi. Ei iial lahku ma oma töökspidamistest!“

Sai seda kuuldes kurvaks väike mesilasneid, kuid ütles: „Sul on õigus. Igal olevusel peab olema eesmärk, mille poole püüab. Kuid mul on kahju, et sa ei pöördu hõiskavasse linna. Jumalaga siis! Mäleta ka mind vahel!“ Ja lendas kiiresti üle lillerikka aasa vastu päikesele.

Kõndis Vilgo ikka edasi. Kõndis ja sammus väsimatult, kuni jõudis krobeline müüri juurde. Vaatas Vilgo üles, ajas peagi selga, et näha, mis on müüril.

Nägi Vilgo ülal oma pea kohal suuri oksid hiiglaokastega. See kõik paistis olevat nii kõrgel, nii hiiglaslikult suur, et Vilgo mõtles: „Kui saaksin sinna üles okstele, küll sealt juba näeksin. Küll sealt näeksin, milline on maailm.“

Kuidas aga saada üles? Ronida Vilgo iial ei saaks ja muud teed ka ei ole.

Siis tuli Vilgole hea mõte. Ta istus puu alla ja hakkas laulma. Hakkas laulma laule kodumaast. Laulis, milline on kodulinna, kui kaunis on kõik seal ja kui hästi seal kõik elavad.

LINNUD.

E. Manna (vil.).

Laulis ilusasti Vilgo. Tuli hulk metselanikke Vilgo juurde, lendas kotkaski Vilgo laulu peale sinna. Ütles Vilgo kotkale: „Kallis kotkas, õhukuningas, ole nii hea ja vii mind üles okstele, et näeksin maailma.“

Meeldis kotkale, et hüüti teda õhukuningaks, ütles: „Istu selga!“, ja juba ta oligi Vilgoga kõrgel oksitel. See läks nii kiiresti, et Vilgo ei saanud arugi, kui oli ülal. Seal laskis kotkas Vilgo seljast maha.

„Täna sind, õhukuningas, osutasid mulle suure teene,“ ütles Vilgo.

„Pole tänuväärt,“ vastas kotkas, ja juba ta oligi kõrgel siniõhus, hõbedaste tiibade heledasti välgatades.

Vaatas nüüd Vilgo ümber, et näha maailma. Kuid on häda: ta ei näinud midagi! Varjasid tihedad hiiglasuured okkad maailma ta silmade eest. Oli tarvis ronida veel kõrgemale, küll siis juba näeb.

Hakkaski Vilgo ronima kõrgemale. Ronis ja ronis. Küll oli raske see ronimine, kuid Vilgo ei jätnud järele.

„Ei iial lahku ma oma tõekspidamistest; pean saavutama oma suure eesmärgi,“ mõlkus tal alata mear. See.

Viimaks saabuski see suur silmapilk, mida Vilgo nii kaua oli oodanud. Ta oli kõrgel oksatipus, kust avanes avar vaade ümbrusele. Hetkeks sulges Vilgo silmad, siis vaatas alla.

Mis ta nägi, oli nii kirjeldamatult ilus, et Vilgo süda hetkeks seisa-

tus. Ta nägi suurt kuldset rukkipõldu, mis tuule käes tasakesi õõtsus ja lainetas. Taamal nägi ta metsamüüri, süngret, kuid siiski nii ilusat. Metsa taha hakkas loojuma suur särav-punane päikeseketas, mis andis rukkipõllu taga olevale vanale talumajale isesuguse rohekaskuldse läike. Talu õues laulsid kiikuvad lapsed, mööda külateed tuli vilistav karjane karjaga.

Milline haarav pilt see oli! Millised värvid! Ja siiski kui rahulik, kodune! Kuigi Vilgo värises erutusest, oli tal siiski nii imeliselt hea. Ta hüüdis südamepõhjast: „Selline on maailm! Aimasin seda, kuigi ei uskunud ta olevat nii ilusa.“

Kui Vilgo nii vahtis maailma, tõusis metsa tagant üles suur äikesepilv, kattes loojuva päikese. Tuul hakkas kohisema, pilvest käisid välgusävakud. Talu õues katkes laste lõbus laul, lehmad ei ammunud enam, vaid inisesid kartlikult. Pilv aga ligines ja ligines. Nüüd oli ta üsna pea kohal. Torm möllas ja välgud särvisid. Hakkas tibama üksikuid suuri raskeid piisku.

Vilgo vaatas nagu nõitutult seda loodusemängu. Maailm oli ilus ka oma kohutavas jõus.

Siis äkki käis hele välgusähvatus ja tume mürin. Vana mänd hakkas kõikumama ja langes. Puu, mis üheski tormis polnud kõikunud, langes siiski põrmu.

Ühes männiga langes Vilgo sügavikku, õnnelik naeratus huulil. Ta oli saavutanud oma suure eesmärgi.

Vaika Saral.

(„TTG“ lühijuttude võistlusel III auhinna vääriliseks tunnustatud töö.)

Tänavune veebruar.

Kui imelik, et juba praegu, veebruarikuul,
nii soojalt puhumas on lõunatuul!
On lumi läind, on ruugeroheline oraspõld
ja taevast särab päike nagu sulakuld.

Kui imelik, et küünlakuus, mil harilikult teed
on kaetud hangedega, juba jooksmas veed
nii lõbusate ojadena teede ääri kraavis
ja maantee läigib porist, ruskest savist.

Ma sugugi ei imestaks, kui meile jõuaks pea
ka linde lõunamaalt, sest selleks hea
on ilm ju siingi praegu veebruarikuul
ja puhumas on pehmelt kerge lõunatuul.

A. M.

Koju.

Kevadtalve öö nii pilkane ja pime.
Hilinenud käigult üksi koju ruttan.
Saatjaks on vaid tuul, mis oksis nutab,
üksik täheke ehk vilkumas kui ime.

Olen välja jõudud juba linnakärast.
Puiestee mu ees kaob nagu müüri.
Jalg on komistamas vastu juuri.
Pori läigib okstepeidus lambi särast.

Ilm on niiske, udune ja sünge.
Raagus oksad heitvad teele tuhme varje.
Kuski rongihuike kostab nagu karje.
Suland lumest paistmas musti mullarünki.

Kiirelt ruttan koju läbi öö, mis kole,
jätan seljataha puiestee ja pargirajad.
Kõrvus kõlavad veel tuulenutu kajad.
Koduhubasus siis avab oma sooja süle.

A. M.

Lahkumine.

Nii kätte jõudnud on siis lahkumisetund.
Veel viimast korda vaatan sinu silmi häid,
su kaunist nägu, juukseid heledaid,
su kuju, millest ma nii kuumalt vaimustund.

Siis jumalagajätuks sirutad sa käe.
Läen ukseni, veel väljun pisut ka.
Kui meelsasti ma läeksin kaasa sinuga,
sest vahest iialgi sind enam näha saa.

„Önn kaasa!“ ütlen. Pisarmärjaks silm
mul muutub. Tänad sa nii külma rahuga,
kui tahaksid mu niiskeid silmi pilgata,
sest sinu süda on ju minu vastu külm.

Siis langeb kinni uks. Jään seisma tummana.
„Sa läksid!“ — see kui piste läbi hinge käib.
Nii lootusetult kurb kõik tulevik mul näib,
sest õnnelik võin olla ainult sinuga.

A. M.

Kirjanduslik varia.

Noorsoo-ajakirjadest.

Kirjastus „Mareti“ poolt on käesoleval aastal ilmunud juba 2 numbrit noorsoo-ajakirja „Viiking“. Ajakiri on lehekülgede arvult kaunis suur ja sisaldab õige mitmekesist lugemismaterjali, samuti on rohkesti pilte, mõned koguni värvitrükis. Kahjuks jätab ajakirja paber ja trükitehnika odava ajakirja mulje, mida ajakiri tõesti ka on, makstes ainult 25 senti.

Mõnda aega ilmunud noorte-ajakiri „Päike“ on lakanud ilmu-

mast, kuuldavasti majandusliku mittetasuvuse tõttu.

Teos eesti naisest.

Teatavasti saab meie tähtsam poliitika- ja seltskonnategelane **M i n n i K u r s - O l e s k** 13. III s. a. 60-aastaseks, mispuhul Tartu naiste algatusel antakse välja väiksem koguteos juubilarist.

Fr. Tuglase novellid uues trükis.

Praegu annab „Noor-Eesti“ välja uues trükis Fr. Tuglas'e novellid 3 andes, millele ettetellimised on juba käimas.

E. Freiberg (vil.).

MINU ISAMAJAKENE.

Uusi näidendeid Vabariigi aastapäevaks.

Autorikaitse Ühing Tallinnas on kirjastanud üheksa uut näidendit, mis oma sisult olevat sobivad ettekandmiseks eriti Vabariigi aastapäevadeks ja teisteks riiklikkudeks tähtpäevadeks. Nende hulka kuuluvad: A. Antson'i „Inimesed tuisus“, A. M. Almiste „Kau-nistagem eesti koad“, T. Braks'i „Punased pilved“, K. Ird'i „Võitlejad kodu eest“, R. Sirge „Must surm“, A. Tam-m'e „Naabrid“, A. Teppan'i „Pa-run süütepommiga“, E. Voitk'i „Valga langes“, I. Me-tua „Vabadussõja päevilt“.

A. Antson'ilt uus epigrammide-kogu.

Aleksander Antson'ilt on valmi-nud neljas epigrammide-kogu, mis kuuldavasti ilmuvat „Noor-Eesti“ kirjastusel sügishooaja algul.

Eesti näidendeid võõrkeelde.

Tallinna Saksa Teatri juhtivate tegelaste algatusel on otsustatud tõlkida saksa keelde kaks eesti näidendit: E. Wilde „Pisuhänd“ ja A. Mälgu „Õitsevameri“ dra-matiseering. Esimene neist taheta-vat võtta ettekandmisele juba käes-oleval hooajal, teine aga järgneval sügishooajal Tallinna Saksa Teat-ris. Ka saadetakse tõlkeid Saksasse.

Soome Näitlejate Liidu juhtiv te-gelane Otto Antilla (*) on juba aas-tate eest tõlkinud soome keelde H. Raudsepa näidendi „Vedel-vorst“, mis aga nüüd tuleb esi-etendusele Soome Kansanteatteris.

Lavastajaks on kutsutud „Estoni-ast“ näitejuht Ants Lauter.

Lätlastel suur huvi eesti kirjanduse vastu.

Meie naaberrahvas lätlased on viimasel ajal suurt huvi hakanud tundma eesti kirjanduse vastu.

Läti keelde tõlgitud A. H. Tamm-saare „Tõde ja õigus“ on leid-nud arvustajate ja lugejate poolt kiitvat suhtumist.

Juba kõige lähemal ajal ilmub läti keeles August Mälgu „Õit-sev meri“. „Gramatu Draugsi“ kirjastus on koguni palunud A. Mälgult ta teoste kirjastamise ees-õigust, mille A. Mälgu ka on and-nud. „Ziedoni Kukursi“ kirjastusel ilmus möödunud aastal A. Mälgu näidend „Vaesemehe utu-tall“, millel on läti keeles peal-kirjaks „Maa kutsub“. Näidendil on olnud Lätis hea menu.

Ka juba varemalt läti keelde tõl-gitud Juhan Jaigi „Esi vanema-te kuld“ on Läti Põllumeeste Teatris ettekantuna esile kutsunud suurt poolehoidu. Praegu tõlgitak-se läti keelde Juhan Jaigi näiden-dit „Sinep ja sool“.

Valminud on tõlge läti keelde veel E. Laaman'i suurteosest „Ee-ti iseseisvuse sünd“.

Jaigi ja Laaman'i teoste tõlkijaks on pr. Lonija Jeruma-Ku-kura, kes on õppinud Tartu üli-koolis ja tunneb põhjalikult eesti keelt ja kirjandust. L. Jeruma-Ku-kura on ette kandnud ka rea loen-guid eesti kirjanduse üle Läti Ring-häälingus. Samas Ringhäälingus

on mitmet puhku ette kantud eesti novelle, luuletusi ja romaanikatteid. Ringhäälingu Kirjandusosakonna toimetajaks on **A t i s Z a l i t i s**, kes on tuntud kogu Lätis suure eesti sõbrana ja kellel on suuri teeneid eesti kirjanduse leviku alal Lätis.

Lähemal ajal on loota veel paljude eesti autorite teoste tõlkimist läti keelde.

Standard-õpikud keskkooli alamaile ja algkooli kõrgematele klassidele.

Teatavasti on käesolevast aastast peale juba keskkooli I ja II ja algkooli V ja VI klassis tarvitusel Haridusministeeriumi korraldusel koostatud ühtlased standard-lugemikud eesti keele alal. Nüüd valmistavad Haridusministeeriumi ülesandel samadele klassidele standard-keeleõpikuid **H. Treffner'i** Gümnaasiumi eesti keele õpetaja **A. K a s k** ja Tartu XVI algkooli

õpetaja **P. P u u s e p p**, kes on selleks otstarbeks ajutiselt koolitööst vabastatud.

Soome kirjanduslik stipendium. A. Mälgule.

Soomlased on asutanud kultuurkonventsiooni alusel 15 000-margalise stipendiumi eesti kirjanikele soomeainelise romaani kirjutamiseks. Nüüd on 1939. a. stipendium soomlaste poolt määratud August Mälgule.

Tähelepanдав vana teksti sisaldav teos.

Enne jõulu ilmus Tartus **J. G. Krüger'i** kirjastusel vana teksti sisaldav teos pealkirjaga „Agenda Parva“. Tekst kuulub 1622. aastasse, kus saksa, poola ja läti teksti kõrval esineb ka eesti teksti. See-ga on see tekst vanuselt teine **Wanradt-Koell'i** katekismuse teksti kõrval. Raamat on trükitehniliselt väga hea. (On ka **TIIG** raamatukogus.)

Raamat ja isiklik raamat.

Raamat on tänapäeva kultuuri kõigekülgne kandja, levitaja ja säilitaja. Mis oleks kultuur raamatuta või mis jääks kultuurist järele kirjutatud sõnata, mis on igavene ja unustamatu?

Suurima hulga oma teadmistest, mida kasutatakse igapäevases elus, on iga nüüdisaegne inimene omandanud trükisõna kaudu. Alates algkooli esimesest klassist kuni kõr-

gema õppeasutise lõpetamiseni on trükisõna, raamat, iga kodaniku tähtsam saatja, õpetaja, arendaja, elamuste ja teadmiste hulga täiendaja. Kuigi ta väliselt on elutu, on ta siiski elujõulisem ja võimsam kui ükski elav õpetaja.

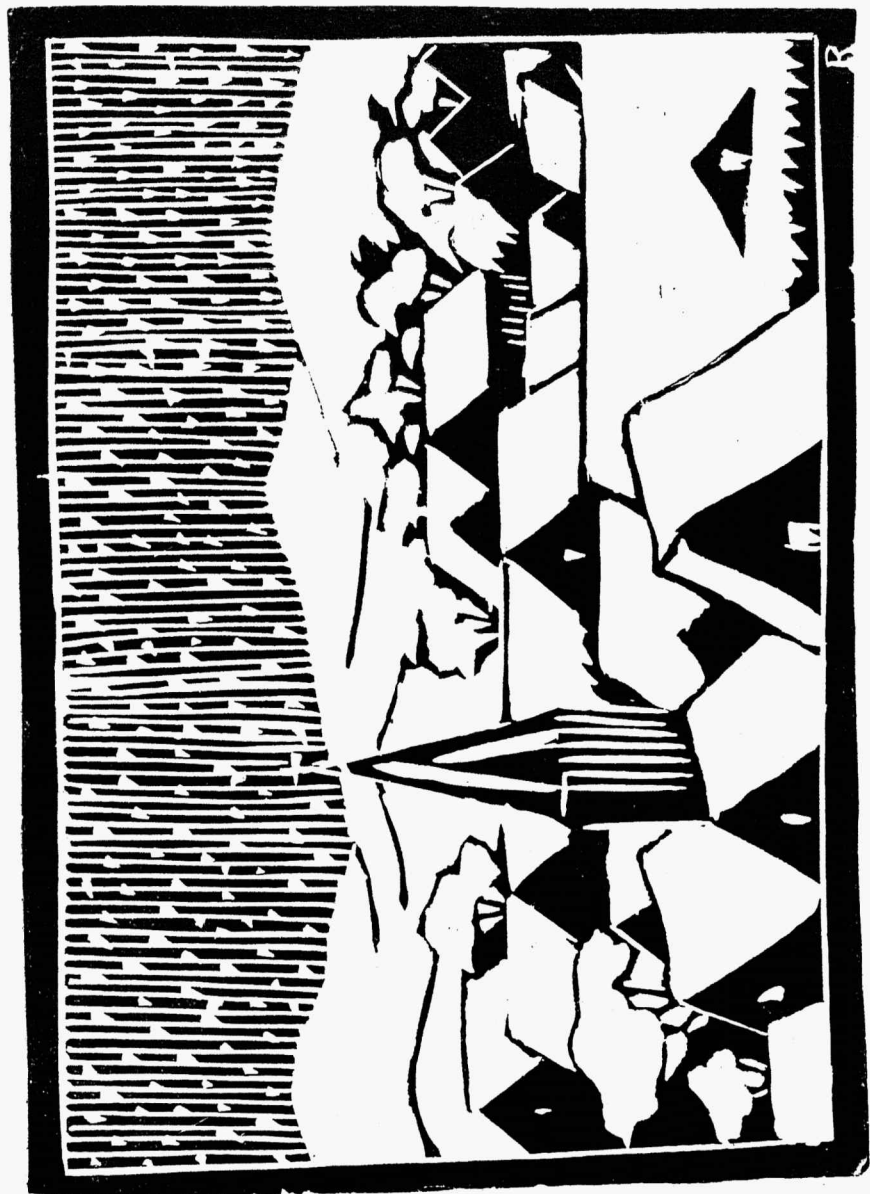
Et üldmaksva koolikohustuse tõttu peavad kõik noored käima läbi vähemalt algkoolist, siis puutuvad kõik kokku ka raamatuga. Kool peab õpetama iga kasvandikku

raamatut õieti hindama ja kasutama. See on üks tema tähtsamaist ülesandeist. Kui ta seda suudab, siis on kõigile kodanikele tee avatud inimkonna vaimsete varade juurde. Raamatud ja raamatukogud on suuremad, väärtuslikumad ning mitmekesisemad õppeasutised, kui saab seda olla ükski kool, kus õpilane peab teadmisi omandama keh-tiva kava kohaselt, küsimata, kas teda huvitab kõik see, mida kava pakub. Raamatust saab aga igaüks omandada seda, mida ta tahab. Loomulikult peab siis juba koolis iga õpilane lugema vabalt peale õppekava nõuete rohkesti raamatuid neilt aladelt, mis teda eriti huvitavad, et rahuldada oma teadmisjanu. Ka pärast kooli peab iga noor, ükskõik millisest koolist või klassist ta ellu astub, jääma kontakti raamatuga. Raamat on igaühe eluteel parim saatja ning us-tavaim sõber. Tema poole võib pöör-duda alati ning leida vastused ka keerulisimaile küsimusile. Raamatult abiotsimine on paratamatu eriti selletõttu, et inimese mälu pole küllalt kindel, see unustab üht-teist vajalikku, mida peab sageli raamatust järele vaatama. Vaevalt jõuame ainult ühe väikese murd-osa sellest meelde jätta, mida ole-me koolis õppinud. Kõige värs-kendamiseks, meeldetuletamiseks ja teadmiste täpsustamiseks vaja-me raamatute abi.

Praegune aeg ei lase ühtki inimest, ükskõik millisest koolist või millise haridusliku ettevalmistuse-ga ta ellu astub, jääda oma arene-mises seisma. Kui ta seda teeb,

siis jääb ta ajast maha ega suuda sammu pidada temast möödarut-tava eluga. See asjaolu aga tähendab eluhüvedest, isiklikkudest mõ-nusustest ja mugavustest väikse-mat osasaamist või sootuks ilma-jäämist. Seepärast iga arusaaja ja vähegi püüdlik kodanik katsub elu ja ajaga sammu pidada, ennast edasi arendada ja oma kutsealal kui ka üldhariduslikult järjest täiendada. Seda aga saab teha kõige paremini raamatute abil. Kuigi käiakse end täiendamas ka igasugustel kursustel, baseerub nendegi töö peamiselt raamatuil. Kursused, samuti kui kool õpetavad raamatuid õigesti kasu-tama. Seepärast tekib igaühel möödapääsematu kokkupuutumine raamatutega, ja on paratamatu vajadus hoida neid alatiselt oma läheduses. Iga inimesele, ükskõik millisel kutsealal ta töötab, on pi-devalt vaja terve rida raamatuid, mis peavad alati olema käepärast.

Lääne-Euroopa ja Skandinaavia eeskujul peetakse ka meil auasjaks omada isiklikult raamatuid. Isiklik-ku raamatukogu peetakse Eestis iga kultuurilise kodu ehteks, auks ja uhkuseks. Iga raamatu- ja kul-tuurisõber peab oma aukohuseks omada vähemalt rahvuslikke suur-teoseid, samuti ka meie ilukirjan-duse tippsaavutisi. On juba kadu-mas kord väga laialt levinud arva-mine, et kes on rikas, see on ka tark. Seltskonnas võtab ikka roh-kem maad isiku teadmiste, tubli-duse ja oskuste hindamine, kuna kukrukaal hakkab jääma tahapoo-le. Kahtlemata on ka raamat aida-

L. Raba (vil.).

LINN TALVEL.

nud viia seltskonda lähemale vaimsele kultuurile ja tarkusele, õigele rahvuslikule mõtlemislaadile, enesekindlusele ning vaimsele iseseisvusele.

Iga kultuur-inimene on raamatusõber ja soetab endale isikliku raamatu-kogu.

P. A.

Meie nimed.

Et näha, millist eesnime esineb meie arvuka õpilaspere hulgas kõige rohkem, selleks toome allpool kogu õpilaskonna nimed.

Juurde on märgitud numbrid, kuipalju üht või teist nime esineb.

A.

Aate — 1, Adele — 2, Agnes — 2, Aime — 3, Aino — 34, Aida — 1, Aita — 1, Albrtiine — 1, Alla — 1, Alma — 4, Anar — 1, Anita — 4, Anna — 1, Anne — 1, Anne-Marie — 1, Armilda — 1, Armilde — 1, Ara — 1, Asta — 3, Astra — 3, Astrid — 3.

D.

Dagmar — 1, Donata — 1.

E.

Eda — 2, Edith — 2, Eha — 9, Ehala — 1, Elfride — 2, Elga — 1, Elinore — 1, Elisabeth — 1, Ella — 1, Ellen — 8, Elli — 5, Ellinor — 2, Elme — 1, Elmira — 1, Elo — 1, Elsa — 4, Endahelle — 1, Endla — 1, Erika — 4, Erna — 4, Esmeralda — 1, Ester — 2, Eva — 3, Evi — 8.

F.

Friida — 1, Foreene — 1.

G.

Gaida — 1, Gertrud — 1, Gloori — 1, Grete — 2.

H.

Harriet — 1, Heldi — 1, Helene — 5, Helga — 15, Helga-Laine — 1, Helge-Elfride — 1, Helgi — 4, Heli — 3, Helje — 1, Heljo — 12, Heljo-Õilme — 1, Helju — 2, Helle — 2, Helma — 1, Helmi — 7, Helvi — 4, Hene — 2, Henny — 1, Herta — 1, Herta-Miralda — 1, Hilda — 3, Hilja — 21, Hulda — 1.

I.

Ilme — 3, Ilse — 2, Ina — 1, Imbi — 4, Inga — 2, Inge — 3, Ingeborg — 2, Ingrid — 1, Inna — 1, Irene — 3, Irina — 2, Isolda — 2, Isolde — 1.

J.

Jadviga — 1, Jeta — 1, Juta — 1, Juula — 1.

K.

Karin — 4, Keete — 1, Ketsia — 1, Kiira — 1, Koidu — 1, Koidula — 7.

L.

Laine — 14, Laura — 1, Lea — 2, Le Ruth — 1, Leida — 11, Leili — 5, Lehte — 8, Lehte-Senta — 1, Liia — 6, Liidia — 7, Liidi — 1, Liilia — 1, Liisa — 1, Linda — 26, Lillian — 2, Lille — 1, Lilli — 1, Lonni — 1, Loreida — 3, Luule 1.

M.

Maara — 1, Magda — 1, Mai (Maie) — 3, Maimo — 1, Maimo — 2, Maimu — 11, Malle — 2, Marda — 1, Margarete — 1, Margit — 1, Maret — 1, Maria — 1, Marianne — 1, Marta — 5, Maudlin — 1, Meeri — 1, Meeta — 3, Melaine — 2, Meriel — 1, Mia — 2, Miralda — 1.

N.

Nora — 1.

O.

Ofelia — 1, Olga — 2, Osvalda — 2.

R.

Raja — 1, Regina — 1, Rolaine — 1, Ruth — 1, Rutt — 1.

S.

Saima — 1, Salme — 7, Selma — 1, Signe — 1, Sigrid — 1, Silvi — 2, Silvia — 16, Sinaida — 2, Sisko — 1, Stella — 2.

T.
Tamara — 5, Tea — 2, Tekla — 1,
Tiiu — 3.

U.
Ulve — 1, Ursula — 1.

V.
Vaike — 7, Valentiine — 1, Valeria
— 1, Valli — 1, Valve — 1, Velda — 1,
Viia — 1, Vilma — 6, Virge — 1, Virve
— 18.

Õ.
Õie — 11, Õiela — 1.

Ä.
Ädu — 1.
Ülekaal kaldub eestipärasele ja üld-
tuntud nimedele. Rekordi teeb nimi
Aino, mida esineb 34 korda. Sellele

järgneb Linda (26), siis Hilja (21),
Virve (18), Silvia (16), Heljo (12),
Leida (11).

Kuid on ka selliseid nimesid, mille
peale on ainuõigus neid omajail. Kõige
omapärasem nimi on kahtlemata „Ädu”,
mida leidub üksainus. On veel teisigi
üksainus kord esinevaid nimesid, kuid
neid on kindlasti väljaspool kooli kül-
lalt kuulnud.

Üksikute nimede hulka kuuluvad veel:
Elmira, Endahelle, Esmeralda, Foreene,
Früda, Ketsia, Gaida, Ofelia, Jadviga jne.,
kuid neil nimedel on võõrapärane kõia.

Kokku võttes võime siiski nentida, et
ülekaalus on eestipärased nimed.

H. Parmson.

Keelenurk.

Mõningaid alatiselt korduvaid vigu.

Kokkuvõttes pro kokku
võttes.

Harilikult algavad õpilased niiviisi
kirjandi lõppsõna: „Kokkuvõttes
võime ütelda, et...”, „Kokkuvõt-
tes olgu tähendatud, et...”, Kok-
kuvõttes on linnaelul oma hüved ja
pahed”. — Säärastes lausetes eelistatakse
ikka esimese sõna kokkukirjutamist, kuid
õige on, kui kirjutame siin selle sõna
lahku (kokku võttes), sest saab
esitada küsimus: mida tehes?, mitte:
milles? Järelikult: „Kokku võt-
tes võime ütelda, et...”, „Kokku
võttes olgu tähendatud, et...” jne. —
On iseasi, kui algame lauset nii: „Kok-
kuvõtteks võime ütelda, et...”,
„Kokkuvõttena olgu tähendatud,
et...”, „Tehes kokkuvõtet eespool-
toodust märgime, et...” jne. Sel puhul
on ilmselt tegemist nimisõnaga kokku-
võte.

Väljaarvatud pro välja
arvatud.

Otse traditsiooniks on saanud säära-
sed tüüplaused, kus välja arvatud

kirjutatakse valesti kokku (väljaarva-
tud), kuna peaks kirjutama lahku:
„Kõik olid kohal, välja arvatud kaks
õpilast”, „Viibisime terve suve maal,
väljaarvatud kaks nädalat juuni
keskel”, „Olen lugenud kõiki Kitzberg'i
töid, välja arvatud draama „Lau-
rits””. — Väljaarvatud sääraseis
lauseis kirjutada on vale, sest tegemist
on küsimusega: mida tehtud?, mis-
puhul ikka lahku. Niisiis: „Kõik olid
kohal, välja arvatud kaks õpilast”,
Viibisime terve suve maal, välja
arvatud kaks kuud” jne. — Küll aga
kirjutame kokku, kui saame küsida: mis-
sugune? näiteks: „Väljaarvatud
summa osutus küllalt suureks”, „Palun
esitada välja arvatud tulud ja kulud”.

Ajajooksul pro aja
jooksul.

Jälle võib alati lugeda sääraseid lau-
seid: „Ajajooksul harjutakse iga olu-
korraga”, „Eks ajajooksul unune
mured”, „Küll ajajooksul saadakse
sellestki üle” jne. Tingimata siin la h k u,
sest muidu peaksime kirjutama kokku ka
päevajooksul, ööpäevajooksul, nädala-
jooksul, kuuajooksul, aastajooksul jne.

kuna õige on päeva jooksul, ööpäeva jooksul, nädala jooksul, kuu jooksul, aasta jooksul, järelikult ka aja jooksul.

HALBU LAUSEID.

Sõnade kordumine.

Liha on ka vajalik toiduaine põhjamaalasele. Peamiselt tarvitatakse meil sealihha. Ka loomaliha, linnuliha ja kalu tarvitatakse rohkesti. Liha tarvitatakse keedetult, praetult, suitsetatult ja konserveeritult. (Üks lause vahel, siis jälle edasi.) Väärtuslik toit on ka munad. Munadest tarvitatakse kana-, pardi- ja hanemune. Mett tarvitatakse toiduks ja arstirohuks, aga teda tarvitatakse üldse üsna vähe. Soola tarvitame maitseainena.

Kõige selle peale vaatamata, et meie maa annab kõiki toiduaineid, ei saa neid kõik tarvitada.

Liialdused.

Ilma rukkileivata ei saa ükski inimene elada.

Mugultaimedest on tähtsal kohal kartul, milleta pole meil elu üldse võimalik.

Aga kõige tähtsamaks, mida inimene elus vajab, on vesi ja sool.

Linnas on seltskondlik elu arenenud kohutaval määral.

Linnas on haritlasi lugemata hulk.

Mõttetused ja ebaloogilisused.

Kõige rohkem tarvitatakse meil sealihha, loomaliha ja lambaliha — need on meie koduloomad.

Õnneks on meie maal niivõrd hea põllumaa, et toidab vabalt meie rahvast, nii et meil pole vajadust seda(?) välismaalt sisse tuua.

Seintel rippusid riulid, raskelt koormatud süldikausside, saiapätside, võitasside, suitsukalade, kapsa- ja lihavaagnatega.

Kohmakus.

Liha saadakse küttimisega metsloomi. Inimeste jaotamise jagatakse neid kahte ossa: maa- ja linnainimesteks.

Linna- ja maainimesed erinevad väga palju üksteisest mitmesuguste vahedega. Toitude mitmekesisuse tegemiseks tarvitatakse juur-, aed- ja puuvilja.

(Kõik näited õpilaste kirjandeist 1939. a.)

K. Raud.

K.Ü. „Looduse“ õpilastevahelised isiklikkude raamatukogude võistlused.

Huvi ja armastuse elustamiseks raamatu vastu õpilaste seas korraldab K./Ü. „Loodus“ alates 1939. a. järjekindlaid õpilastevahelisi isiklikkude raamatukogude võistlusi, millede sihiks on raamatu propageerimine õpilasperes.

Õpilastevahelised isiklikkude raamatukogude võistlused on auhinnalised. Auhindadeks on: 1) õppereisud välismaale (kirjastuse poolt kaetakse kõik reisu- ja ülalpidamiskulud), 2) raamatud ja 3) raamatukogu mõõblid, mis tule-

vad auhinnatud raamatukogude omanikkude vahel väljajagamisele iga õppepöolaasta lõpul.

Peale selle annab K./Ü. „Loodus“ veel eriauhinna koolile, kust on kõige rohkem võistlustest osavõtjaid.

Võistlustingimused.

1. Õpilastevahelised isiklikkude raamatukogude võistlused korraldatakse kahes klassis.

Esimesse klassi (allpool I klass) kuuluvad algkoolide õpilased;

Teise klassi (allpool II klass) kuuluvad reaali- ja kutsekoolide, progümnaasiumide ja gümnaasiumide õpilased.

2. Võistlusest osavõtu eeltingimused on I klassis, et osavõtjad omandaksid 1938./39. õppeaasta II pool-aasta jooksul kas kooli kaudu või otse K./Ü. „Looduselt“ (Tartu, Ülikooli 18) vähimalt 5 krooni väärtuses K./Ü. „Looduse“ kirjastusel ilmunud raamatuid.

II klassi kuuluvad õpilased peavad võistlusest osavõtuks omandama sama aja vältel vähimalt 10 krooni väärtuses kas kooli kaudu või otse K./Ü. „Looduselt“ (Tartu, Ülikooli 18) K./Ü. „Looduse“ kirjastusel ilmunud raamatuid.

3. Võistlusest osa võtta soovivad peavad sellest teatama hiljemalt 27. maiks 1939 K./Ü. „Loodusele“, täites selleks vastava avaldise (mida võib saada kooli kantseleist või K./Ü. „Looduselt“ või õpetaja K. Raualt) ja sellele lisama kooli list või K./Ü. „Looduselt“ võistleja nimele väljakirjutatud raamatute ostu tõendi.

4. Võistlust hinnatakse punktisüsteemi alusel, kusjuures hindamisele tulevad 1) pärast võistluse väljakuulutamist omandatud raamatute arv (iga raamat annab 1 punkti); 2) raamatukogu sisuline väärtus (annab 10—50 lisapunkti); 3) K./Ü. „Looduse“ kirjastusel ilmunud raamatute

arv (iga raamat annab 2 lisapunkti); 4) raamatukogu korraldus (annab 5—25 lisapunkti) ja 5) enne võistluse väljakuulutamist omandatud raamatute arv (annab 10—50 lisapunkti).

5. Auhindamisele kuuluvad niihästi õppe- kui ka ilukirjanduslikud raamatud, mis on ostetud või kingitud pärast võistluse väljakuulutamist.

6. Kõik võistlusest osavõtja isiklikus raamatukogus leiduvad raamatud peavad olema varustatud tindiga raamatu tiitellehele kirjutatud omaniku nime ja eesnimega ja raamatu ostmise või omandamise kuupäevaga.

7. Auhinna-saajad peavad esitama tõendiks võistlusekontrollijale, kui seda nõuab võistluse korraldaja, auhinna saamisel aluseks olnud raamatud.

8. Auhinnad tulevad väljajagamisele ainult siis, kui osavõtjate arv on mõlemas klassis vähimalt 100.

Märkus: Võistlustingimused sügisese perioodi (1939./40. õppeaasta I semester) kohta kuulutatakse välja 1939. a. maikuu jooksul.

Lähemaid teateid K./Ü. „Looduse“ raamatukogude eri müügitingimustest õpilastele ja juhiseid raamatukogu tellimiseks, samuti auhindadest annab kooli kantselei ja õpetaja K. Raud.

Kooli elu.

Õpilaste edasijõudmine 1938./39. õ.-a. I poolal.

Klassi keskmine edasijõudmise number: a) progümnaasium: I kl. — 3,836, II kl. — 3,839, III kl. — 3,51, IV kl. — 3,603, V kl. — 3,604; b) reaalkool: Ia kl. — 3,541, Ib kl. — 3,465, Iia kl. — 3,595, Iib kl. — 3,520, III kl. — 3,59; c) gümnaasium: I kl. 3,561, II kl. — 3,645.

Klasside järjestus keskmine edasijõudmise numbri järgi: prog. II kl., prog. I kl., gümnn. II kl., prog. V kl., prog. IV kl., reaalk. Iia kl., reaalk. III kl., gümnn. I kl., reaalk.

Ia kl., reaalk. Iib kl., prog. III kl., reaalk. Ib kl.

Cum laude õpilaste arv klassides: prog. I kl. — 4, prog. II kl. — 7, prog. III kl. — 3, prog. IV kl. — 1, prog. V kl. — 3, reaalk. Ia kl. — 2, reaalk. Ib kl. — 1, reaalk. Iia kl. — 1, reaalk. III kl. — 2, gümnn. I kl. — 2, gümnn. II kl. — 1; kokku 27.

Keskmine edasijõudmise number koolis 3,597.

Hinnete koguarv: väga häid (5) — 890, häid (4) — 2862, rahuldavaid (3) — 2991, puudulikke (2) — 385, nõrku (1) — 1.

Puudutud tundide arv: a) progümnaasium: I kl. — 483, II kl. — 964, III kl. — 955, IV kl. — 1126, V kl. — 1266; b) reaalkool: Ia kl. — 677, Ib kl. — 1361, Iia kl. — 1024, Iib kl. — 679, III kl. — 1550; gümnn.: I kl. — 1194, II kl. — 765; kogu koolis 12.044; õpilase kohta 22,3 tundi.

Klassihommikud.

16. jaan. esines klassihommikul II g. kl. Virve Liik luges katkendi Leida Tigase romaani „Seitse pastlapaari“.

23. jaan. esines klassihommikul I g. kl. Linda Vene ja Elvi Roonurm kandsid ette laulu „Meremeeste laul“. Klaveril saatis neid Ketsia Rannut. Siis esitas Koidula Uudel klaverisoolo Chopin'i „Polonaise“.

30. jaan. esines klassihommikul V prog. kl. Tiit Saag laulis A. Lemba „Hällilaulu“, millele järgnes klaverisoolo Baumgardt'i „Waldesrauschen“ Liidia Aarde poolt ettekantuna.

6. veebr. esines klassihommikul III reaalkl. Hilja Rüütli laulis Mozart'i „Hällilaulu“. Klaveril saatis teda Anita Reeben. Siis esitas Hilja Kangro klaveril Schubert'i „Impromptu nr. 4“.

12. veebr. esines klassihommikul IV prog. kl. Evi Maaserv kandis ette A. Adson'i eluloo. Asta Anderson deklameeris Adson'i luuletuse „Kui elli ma viil Sännä koolimajan“ ja Heljo Ainelo deklameeris luuletuse „Poisikene“.

Tartu vabastamise päev.

14. jaan. seisis õppetöö Tartu vabastamise 20. aastapäeva puhul. Kell 5 p. l. koguneti III algkooli ruumidesse, kust siirduti rongkäigus Peetri kirikusse. Peale jumalateenistuse rääkis sõjavägede ülemjuhataja kindral Laidoner oma sõjapäevakirjast ja Tartu vabastamisest, rõhutas seejuures, et alati on tarvis valvel olla oma kodumaa kaitsmiseks.

Miina Härma austamisõhtu.

18. II toimus Kunstiringi korraldusel Miina Härma austamisaktus oma kooli õpilastele. Õpilasi oli kogunenud terve saalitäis. Erilise sära andis aktusele auväärne juubilari kohalviibimine. Aktuse muusikalises osas esinesid koorid, mandoliinide-orkester ja solistid-lauljad. Õpilased suhtusid ettekandesse tõ-

sise innuga, mis seetõttu küllalt hästi õnnestusid. Mitmesugustes kõnedes nii õpetajate kui õpilaste poolt rõhutati veel kord Miina Härma suuri teeneid eesti rahvus- ja muusikakultuurilises arengus. Juubilar tänas esinejaid ja korraldajaid südamliku sõnavõtuga, millele õpilased vastasid sooja aplausiga. Kuigi viimaseil päevil on Miina Härma'ist nii palju valmistavat kõneldud, see ei suuda asendada erilist rõõmu näha teda eneste keskel. Meile õpilasile jääb sellest aktusest armas mälestus.

Saalikogumine Leedu Vabariigi aastapäeva puhul toimus 17. II k. 10, kus esines lühikese kõnega Leedu riigi saamisloost ja Leedu Vabariigi praegusest seisundist õpetaja E. Valdas.

TIIG, TIIP ja TIIR Õpilaspere pidu kesknädalal, 22. II k. 1/27.

Kava:

I.

1. Rukkirääk J. Jürgenson.
Laulab Gümnn. õpilaskoor õpet. P. Kõnapi juhatusel.
2. a) Ennemuiste M. Saar.
b) Sinine Doonau.
Laulab Raissa Vissak.
3. Deklamatsioon.
Hilja Ploom.
4. 2 etüüdi Chopin.
Klaveril Laine Kallak.
5. Süda ja elu G. Suits.
Kõnekoor õpet. E. Toomse juhatusel.
6. Hispaania tants.
Tantsib H. Adamtau.
7. Bakhanaal.
Tantsib Virve Liik.
8. Masurka.
Tantsivad L. Laarens, E. Maasik ja U. Merits.

II.

Tants.

Kaanel: Vabariigi Presidendi pilt kunstnik K. A. Herman'i maalingu järgi.
